

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Instytut Historii Nauki PAN
ul. Nowy Świat 72, pok. nr 9
00-330 WARSZAWA

ZAPROSZENIE

Warszawa – Poznań, październik 2017 r.

Sz. Pani/ Pan.....

Zapraszam na cykliczne seminarium Instytutu Historii Nauki PAN oraz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza pt. *Międzykulturowy wymiar komunikacji idei w dziejach nauki*. Seminarium adresowane jest do interdyscyplinarnego grona badaczy zainteresowanych historią nauki i antropologią wiedzy. Główny akcent w pracach seminarium położony został na drogi i bariery recepcji i interpretacji idei naukowych w dziejach oraz na wiedzę jako element dialogu kultur. Najbliższe spotkanie uczestników seminarium odbędzie się w dniach 25-26.11.2017 r. w Domu Pracy Twórczej UAM w Ciężeniu nad Wartą. Początek spotkania o godzinie 15.00.

Program seminarium:

25 listopad (sobota)

15.00-16.00 - obiad

16.00 – 16.45

prof. Małgorzata Durbas (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie), *Innowacje techniczne w sektorze rolnym przedmiotem badań w Akademii Stanisława w Nancy w latach 1755-1766*.

16.45-17.30

dr Katarzyna Pękacka-Falkowska (UMP), *Gabinety naturalistów gdańskich korespondentów czasopisma <Miscellanea Curiosa>: casus Gottwaldów*.

18.00-19.15

Dyskusja nad książką *Doktor Kazimierz Filip Wize 1873-1953. Zarys biografii intelektualnej*, pod red. Michała Musielaka, Poznań 2017. Moderują: prof. Bożena Płonka-Syroka (UMED . WROC.), prof. Tadeusz Srogosz (Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie)

19.15-20.15 - kolacja

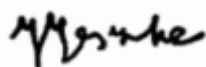
26 listopad (niedziela)

8.00-9.00 – śniadanie

9.30-10.15

Mgr Mateusz Hübner (UMK), *Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego – zamysł i jego realizacja /koncepcja projektu badawczego/*.

Zgłoszenia uczestnictwa należy dokonać pocztą elektroniczną (jeszke@amu.edu.pl lub jjeszke@gmail.com) najpóźniej do dnia 17 listopada 2017. Koszt uczestnictwa w seminarium wynosi 150 zł. (nocleg + wyżywienie [sobota: obiad, kolacja; niedziela: śniadanie]). Wpłat należy dokonać na konto „Instytut Historii Nauki PAN, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa, Bank BGK Oddział Warszawa, 93 1130 1017 0020 1466 8520 0002” do dnia 17 listopada 2017 r. W treści wpłaty należy zapisać: „Ciężen listopad 2017” oraz podać imię i nazwisko uczestnika seminarium. Faktury wystawiane są na pisemne żądanie zgłoszone najpóźniej 7 dni po dokonania wpłaty, z podaniem danych płatnika (osoba fizyczna - imię i nazwisko, adres; firma – pełna nazwa, adres, NIP; dfkihn@ihnpan.waw.pl). Osoby nie zmotoryzowane proszone są o kontakt, w celu organizacji dojazdu do Ciężenia. Uczestnicy seminarium zainteresowani wygłoszeniem referatów na kolejnych spotkaniach proszeni są o nadsyłanie ich tematów wraz z krótkim streszczeniem. Bieżące informacje o seminarium dostępne są na stronie internetowej <http://www.amu.edu.pl/~jeszke> oraz na stronie internetowej IHN PAN www.ihnpan.waw.pl.

Prof. UAM dr hab. Jaromir Jeszke

Streszczenia

Małgorzata Durbas, *Innowacje techniczne w sektorze rolnym przedmiotem badań w Akademii Stanisława w Nancy w latach 1755-1766*

Ufundowana przez króla Stanisława Leszczyńskiego Akademia w Nancy, która w momencie założenia nosiła nazwę Królewskiego Towarzystwa Nauk i Literatury Pięknej, była jedną z wielu tego typu instytucji we Francji. Jej zadaniem było wspieranie nauki w różnych obszarach badawczych, wymiana osiągnięć naukowych wśród akademików oraz organizowanie konkursów. Wystąpienie ma na celu omówienie przedstawianych podczas akademickich posiedzeń badań naukowych związanych z wdrażaniem w praktyce projektów dotyczących „nowoczesnych upraw rolnych”. Należy podkreślić, że znaczenie ziemi i wprowadzenia nowych sposobów jej uprawiania było priorytetem akademickich badań naukowych w Paryżu, gdzie w latach 50. XVIII wieku rozpoczęto publikowanie materiałów badawczych tamtejszej *Académie royale des Sciences* w Paryżu w sektorze rolnym. Wszystkim przeobrażeniom w naukach teoretycznych i praktycznych towarzyszyła wspólna cecha w odróżnieniu chociażby od nauczania, a mianowicie badania naukowe pozostawały prywatną sprawą jednostek. Uprawianie nauki, tak jak sztuki, miało być, i z reguły było, powołaniem duchowym, a nie zawodem. Badania naukowe traktowano jako hobby, a amatorscy uczeni wywodzili się nie tylko z warstw zamożnych, ale i mieszczaństwa. Również w Akademii Stanisława Leszczyńskiego w Nancy prowadzono badania naukowe w zakresie rolnictwa. Dotyczyły one nowych sposobów przygotowania gleby i zastosowania modernizowanych maszyn rolniczych na lotaryńskich ziemiach. Niektóre z prezentowanych nowych - jak na owe czasy - urządzeń można było spotkać w Polsce nawet w XX wieku. Badaniami zajmowały się kilkusobowe grupy, ewentualnie wskazani przez króla fundatora akademicy z odpowiednim przygotowaniem. Do członkostwa w Towarzystwie zapraszano również znane we Francji z głoszenia idei fizjokratyzmu osobistości.

Katarzyna Pękacka-Falkowska, *Gabinety naturalistów gdańskich korespondentów czasopisma <Miscellanea Curiosa>: casus Gottwaldów*

W drugiej połowie XVII i pierwszej połowie XVIII w. Gdańsk zajmował wybitne miejsce na kolekcjonerskiej mapie Rzeczypospolitej Obojga Narodów w szczególności w odniesieniu do naturalistów. To tutaj działały bowiem *Naturalien-Cabinets* takich przyrodników, jak Christoph i Johann Christoph Gottwaldowie, Jacob i Johann Philipp Breyne'owie, Jacob Theodor Klein czy Daniel Gralath, w których prezentowano rzadkie obiekty należące do trzech *regni naturali* ze wszystkich części ówczesnego globu. Jedną z najstarszych gdańskich kolekcji przyrodniczych było Musaeum Gottwaldianum, z którego część eksponatów sprzedano w drugim dziesięcioleciu XVIII w. do petersburskiej Kunstkammery cara Piotra I. W trakcie wystąpienia zaprezentujemy historię zbiorów obu Gottwaldów, ich strukturę i wybrane eksponaty, a także scharakteryzujemy najważniejsze funkcje wczesnonowożytnych kolekcji przyrodniczych, których właścicielami byli lekarze.

Doktor Kazimierz Filip Wize 1873-1953. Zarys biografii intelektualnej, pod red. Michała Musielaka, Poznań 2017

Bohater książki, dr Kazimierz Filip Wize, nie jest uczonym powszechnie dzisiaj znanym. Nawet w środowisku historyków, zajmujących się dziejami polskiej medycyny, incydentalnie można zetknąć się ze znajomością tej postaci i dorobku K.F. Wizego w zakresie opieki psychiatrycznej, w której miał przecież ciekawe osiągnięcia. Podobnie jest w środowisku badaczy historii filozofii polskiej – nazwisko Wizego kojarzą najczęściej autorzy zajmujący się dziejami myśli filozoficzno-etycznej w Wielkopolsce na przełomie wieków XIX i XX. Paradoksalnie jednak dorobek naukowy naszego bohatera jest do pewnego stopnia znany, a nawet cytowany w dziedzinach przyrodniczych. To o tyle ciekawe, że badania w zakresie mikrobiologii czy entomologii były w karierze naukowej dr. K.F. Wizego raczej epizodem, efektem krótkotrwałych zainteresowań, chociaż niepozbawionych naukowej wnikliwości. Szczególnie w tej ostatniej specjalności Wize z pasją oddawał się badaniom nad motylami, a wyniki tych prac stały się interesującym wkładem do wielkopolskiej lepidopterologii. Dziedzin naukowych, którymi K.F. Wize interesował się szerzej, było więcej. Obok więc mikrobiologii, bakteriologii i entomologii Wize zajmował się naukowo jeszcze historią filozofii i, etyką, estetyką, logiką, filozofią medycyny, a także psychiatrią, która była jego specjalnością lekarską. Miał również szerokie zainteresowania literackie i kolekcjonerskie. Był autorem wierszy i artykułów publicystycznych. W związku z doskonałą znajomością języka niemieckiego oraz języka francuskiego tłumaczył na język polski poetów z kręgu kultury niemieckiej i francuskiej, a także zajmował się przekładem tekstów naukowych z zakresu psychiatrii, higieny psychicznej czy medycyny społecznej. Interesował się także malarstwem. Podczas studiów w Monachium, a później w Paryżu poznał wielu polskich malarzy i zaprzyjaźnił się z nimi, w tym szczególnie blisko z Olgą Boznańską. Rezultatem jego zainteresowań tą dziedziną sztuki była kolekcja obrazów takich

artystów, jak wspomniana O. Boznańska, Stanisław Wyspiański, Ferdynand Ruszczyc, Jacek Malczewski, Leon Wyczółkowski, Józef Czajkowski, Józef Pankiewicz czy Jerzy Hulewicz. Skala zainteresowań i przedsięwzięć naukowych, literackich i artystycznych pozwala uznać Kazimierza Filipa Wizego za polihistora, osobę o renesansowych zainteresowaniach. Oczywiście na tle swojego środowiska i czasów, w jakich przyszło mu żyć, nie był Wize kimś wyjątkowym. Na przełomie wieków XIX i XX było wielu lekarzy interesujących się zagadnieniami na styku medycyny i humanistyki. Starczy chociażby przypomnieć Henryka Nusbauma, Władysława Biegańskiego, Kazimierza Kelles-Krauza, Heliodora Święcickiego, Władysława Szumowskiego czy Adama Wrzosa, którzy twórczo wypowiedali się nie tylko na polu nauk medycznych, ale również w zakresie dziedzin humanistycznych. Jednak żaden z nich nie został zapomniany czy niedoceniony w takim stopniu, jak bohater naszej publikacji. (Michał Musielak, *Wstęp*)

Mateusz Hübner, *Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego – zamysł i jego realizacja*

Zasadniczym pytaniem problemowym jest kwestia ustalenia dorobku Funduszu Kultury Narodowej, zwłaszcza, że uzasadniona jest hipoteza z zakresu pamięci historycznej wskazująca na przemilczanie tego dorobku w latach Polski Ludowej. Jedną z przyczyn jest doktrynalne odrzucenie – zarówno idei powołania takiego Funduszu, jak i osoby Józefa Piłsudskiego. Można przypuszczać, że doktrynalnie przypisywano Funduszowi kultywowanie obcej komunistom kultury narodowej. Również działania organizacyjne, jakie podejmował dyrektor Stanisław Michalski, nie mieściły się w uniwersalnym schemacie biurokratycznej polityki rządowej, także w wymiarze kosztów tej działalności. Dominujący w historiografii krytyczny stosunek do reformy jędrzejewiczowskiej, uzasadniony także ówczesną reakcją środowiska akademickiego, wymaga konfrontacji z pozytywnym obrazem, jaki hipotetycznie można przypisać działalności Funduszu Kultury Narodowej. Powstaje pytanie, czy nie wymagają korekty dotychczasowe ustalenia historiografii dotyczące Józefa Piłsudskiego. Rozwikłania wymagają też kwestie pojęciowe – widoczne nawet w poszczególnych członach nazwy Funduszu. Wymaga analizy ówczesne pojmowanie narodu i elementów składających się na kulturę. Nie da się uniknąć pytań o przydatność koncepcji Funduszu w czasach współczesnych.